

Rudolf Nadolny'nin Türkiye Büyükelçiliği

Turkey Ambassador of Rudolf Nadolny

Zübeyir Bütüner¹

Received Date: 04 / 10 / 2015

Accepted Date: 05 / 01 / 2015

Öz

Birinci Dünya Savaşı bitiminden sonra Türkiye'ye büyükelçi göreviyle gelen Rudolf Nadolny, yaklaşık olarak on yıl boyunca bu görevini yerine getirmiştir. Her ne kadar başarılı bir geçmişe sahip olduğu için atandığı iddia edilse de, aslında başka önemli sebepler de vardır. Bunların belki de en başında geleni, önemli tecrübelerle sahip birisi olmasıdır. Diğer sebeplerden biri de, önemli bir coğrafyada yer alan Türkiye ile Almanya ilişkilerini olumlu bir seviyede tutabilecek belki de yegâne insandır. Yine Birinci Dünya Savaşı sırasında Orta Doğu bölgesinde ve Türkiye'de R.Nadolny'nin görev almış olması en önemli etkenlerden biridir. Çalışmanın amacı, biyografik bir eser ortaya koymaktan ziyade, Rudolf Nadolny'nin Türkiye'de görevli bulunduğu yıllarda yürütmüş olduğu faaliyetlerdir. Bu nedenle öncelikle Rudolf Nadolny'nin hayatı incelenmiş ve sonra elçilik yıllarına geçilmiştir. Elçilik yılları içerisinde Türkiye'nin yapılanmasını teşvik için yürüttüğü çalışmalar, Türk -Alman İlişkilerinin sağlanması, Türkiye'nin Almanya ile olan siyasi ve diplomatik ilişkilerini sağlamlaştırması ve Rudolf Nadolny'nin Türkiye'den ayrılması, yerine Von Pappen'in geçmesi araştırılmaya çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Rudolf Nadolny, Büyükelçilik, Alman-Türkiye ilişkileri, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması

Abstract

Yet the task before the Second World War from the Rudolf Nadolny ambassador to Turkey, has fulfilled this role for nearly five years. Assigned to each claim to have a history of how successful the fact that although there are other important reasons. The beginning of the best of these is perhaps the most important is to have someone with experience. One of the other reasons the region is also an important level of positive relations with Turkey and Germany, perhaps the only man to hold. However, during the First World War in the Middle East and Turkey, Rudolf Nadolny is one of the most important factors to be served. The purpose of this study, rather than a biographical work reveals, Rudolf Nadolny's officials during his years in Turkey are the activities that have been carried out. Therefore, first Rudolf Nadolny's life has been examined and then passed to the embassy year. Embassy of the year in the Turkish - English - French alliance done to prevent the work undertaken, Turkish German Non-Aggression Pact signing, R. Nadolny against the attempted assassination attempt in Turkey with Germany political and diplomatic relations cut and Rudolf Nadolny Turkey 'the club has been investigated.

Keywords: Rudolf Nadolny, Ambassador, Germany-Turkey relations, The establishment of the Republic of Turkey

1. Giriş

Türk-Alman ilişkileri, Birinci Dünya Savaşı sonunda kurulan Weimar Cumhuriyet'i ve Türkiye Cumhuriyeti ile başlayacaktır. Birinci Dünya Savaşı öncesi ve esnasında iyi ilişkileri olan bu iki devlet, Birinci Dünya Savaşı kaybettikten sonra bütün ilişkilerini bir süre askıya almak zorunda kaldılar. Türk-Alman ilişkileri, Osmanlı Devleti ve İtilâf Devletleri arasında 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'yle olarak sona ermişti. Mütareke'nin 23. Maddesi, Türkiye'den, Almanya ile bütün ilişkilerini koparmasını istemişti. Galip devletler, Türkiye'de geride

¹ Bozok University, YOZGAT/TURKEY, zbutuner86@hotmail.com

kalan son Alman askerlerini 1918 yılı sonunda gözaltına aldı ve Alman büyükelçiliği, mütarekenin bu madde gereği Aralık 1918'de İstanbul'u terk etti.

Alman İmparatorluğu ile, "11 Kasım 1918'de sabah saat 5'te Rethondes Ateşkes Antlaşması imzalandı. Bir taraftan ateşkes imzalanırken, diğer taraftan Almanya'da 3 Kasım günü Kiel'deki bir deniz kuvvetleri ayaklanmasının kıvılcımıyla devrim çoktan başlamıştı. Devrim hızla Hamburg, Bremen ve Berlin'e sıçradı. Münih'te ayrı bir ayaklanmayla Bavyera cumhuriyeti ilan edildi. 9 Kasım'da sosyal demokrat Friedrich Ebert Şansölye olmuş, Berlin'de Cumhuriyet ilan edilmiş, Kayser II. Wilhelm tahttan indirilmiş ve neticede Kayser Hollanda'ya kaçmıştı. Sosyalist İhtilaller, darbeler uzun süre Almanya'nın istikrarını engelledi. Bu arada 19 Ocak 1919'da Kurucu Meclis seçimleri yapıldı. Bu seçimlerde Sosyalistler, Merkez Partisi ve Alman Demokrat Partisi en çok oy alan partilerdi. Kurucu Meclis, 31 Temmuz 1919'da Weimar Anayasası'nı (<http://www.hurriyet.com.tr/dunya/28719929.asp>) kabul etti. Weimar Cumhuriyeti, Almanya ve Almanya'nın Dış Politikası için yeni bir dönemin kapısını aralamıştır.

Weimar Cumhuriyeti Şansölyesi (1923) ve Dışişleri Bakanı (1923, 1924-29) Gustav Stresemann, I. Dünya Savaşı sonrasında Almanya'nın içine düştüğü vahim durum karşısında Almanya'nın dış politikasını yeniden inşa ederek, Almanya'yı tekrar güçlü bir konuma getirmek için çabalamıştır. Stresemann, özellikle Fransa ve Rusya ile sıcak ilişkiler geliştirerek savaş sonrası oluşturulan mevcut durum Almanya lehine değiştirmeyi başarabilmiştir. Özellikle, 1925'de Fransa ile imzalanan Almanya, Fransa ve Belçika sınırlarını kesinleştiren Locarno Antlaşması, Gustav Stresemann'ın önemli bir başarısı ve "yirmilerin altın yılları" olarak değerlendirilmektedir (Yüksel, 2010).

Şansölye Gustav Stresemann'ın dış politikası çerçevesinde, yabancı güvensizliğini azaltacak müzakerelerin başlamasıyla beraber, henüz 1923 yılı sonunda Türkiye ve Almanya arasındaki ilk iletişim kuruldu. Şubat 1924'de ise; Ankara henüz uluslararası platformda başkent olarak kabul edilmemişken, iki ülke arasındaki resmi görüşmelere Ankara'da başlandı. Türk-Alman Dostluk Antlaşması bu görüşmelerin sonucunda 3 Mart 1924 tarihinde Ankara'da imzalanmış, böylece 1918'de kesilen siyasal diyalog yeniden başlamıştır. Önceden İsveç Büyükelçisi olan Rudolf Nadolny arabuluculuk rolü ile savaş sonrasında ilk Almanya Büyükelçisi olarak Mayıs 1924'de Ankara'ya, bunun karşılığında ise Kemalettin Sami Paşa Türkiye Büyükelçisi olarak Berlin'e gönderilmiştir. Bu bağlamda Türkiye ve Almanya, yani Weimar Cumhuriyeti, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sadece birkaç ay sonra ilişkilerini yeniden canlandırmış ve bir dostluk anlaşması imzalamışlardır (Almanya Büyükelçisi'nin Önsözü, 2015).

Türkiye Cumhuriyeti'ni, devlet ve toplum yapısını değiştirmek için önemli reformlara başlamıştır. Bu reformların başarı ile sonuçlanması için hem yurt içinde hemde uluslararası alanda da barış ortamına ihtiyaç vardı. Bundan dolayı Türkiye Cumhuriyeti Devleti, M Kemal Atatürk'ün "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" ilkesi ile hareket ederek reformları başarıya ulaştırmış, bütün dünyaya kendini kabul ettirmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Almanya ile olan ilişkilerini de bu şartlarda değerlendirmiştir. İstiklal Harbi esnasında Türk-Alman resmî ilişkileri kesilmiş ama bazı kişisel ilişkiler devam etmekteydi. İki devlet arasında resmî ilişkiler ilk olarak 1924 yılında tekrar gerçekleşti. "İki devlet arasında 6 yıl koparılan ilişkilerin" (Mangold, <http://www.europa.elio-online.de/2011/Article=499>, Nadolny, S.457, 1970) ,yeni ilişkilerin kurulması için 3 Mart 1924 tarihinde Alman-Türk Dostluk Antlaşması tekrar imzalandı. Türkiye ile dostluk antlaşması yapmak üzere Alman

Hükümeti'nin Ankara'ya gönderdiği Bükreş Alman Elçisi Dr. Hans Freytag, görüşmeleri başarıyla tamamladı. Böylece İki devletin, geçmişten devam eden dostluğunu sürdürmesi, kendi menfaatleri açısından önemliydi.

Almanya, bu antlaşmayla, diplomatik ve konsolosluk temelinde Türkiye ile barış ve dostluğun sağlanmasını istedi. Almanya bu antlaşma ile, kuracağı siyasi ve ticari ilişkilerle birlikte, uluslararası alanda da yalnızlıktan kurtulmak istiyordu. Türkiye ile Almanya arasında resmî ilişkilerin yeniden başladığı sırada Almanya'da çok zor günler yaşanmaktaydı. Bir yandan savaş sonrasında bozulan ekonomisinin sıkıntıları, diğer yandan da Fransa'ya ödenen tamirat borçlarının Alman endüstrisine getirdiği yükler çok ağırlaşmıştı. Bu sıkıntılar yüzünden iç huzursuzluklar had safhaya ulaşmıştı (Özgüldür, 1993; Çalık, 2002). Aynı zamanda tecrit edilmiş olmaktan kurtulmak için de çıkış yolu arıyordu.

Büyükelçi Rudolf Nadolny, bu karşılıklı ve dostluk ilişkilerini şöyle anlatmaktadır: “Savaştan sonra İki devlet arasındaki ilişkilerin beş yıl kesintiye uğramasından sonra 1924 yılı baharında tekrar diyalogun kurulmasıyla, çok yeni bir devletin karşıda durduğu görmemezlikten gelinemez. Özellikle Türkiye'de ortaya çıkan değişim o kadar çok kapsamlı ki, o yer ve mekânda bulunmadan kesinlikle anlaşılabilir. Mustafa Kemal'in yiğitliği ve arkadaşlarıyla Osmanlı Halifelik İmparatorluğu'nun yıkıntılarında Türk Millî Devleti, külden çıkan Anka kuşu gibi yükseldi. Bu genel olarak biliniyor. Vatan için büyük icraatın ünü, bütün dünyaya yayıldı ve dünya tarihinin bir parlak noktasını oluşturdu. Türkiye'deki değişimleri hemen kavradığımızı söyleyebilirim. İki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmesi ve bakımı için yeni yapıya uygun metotla çalışmalara başlamaya tereddüt etmedik. Bunu, her İki ülkenin ilişkilerini tekrar başlatan dostluk antlaşması gösterdi. Antlaşma, tamamen eşit haklara dayanan karşılıklı anlayış ve uluslararası genel hukukun temeli üzerine kurulmaktadır. Bunu, ilişkilerin daha sonraki şekillenmesi de göstermektedir. Antlaşma, hiçbir şekilde, İki devlet arasındaki güven ilişkilerinin yolunu engelleyebilecek siyasî ve maddî menfaatlere dayanmıyordu. Yeni Başkent Ankara'da Almanya elçiliğinin yapımına başladığını söyleyebilirim. Türk hükümetinin, Türkiye'deki Almanların sosyal hayatları ve İki ülke arasındaki ekonomik ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi için ihtiyaç olan Alman müesseselerinin tekrar yapımında bizi desteklediğini minnettarlıkla söyleyebilirim. Karşılıklı anlayış ve güven içerisinde İki ülkenin karşılıklı memnuniyeti, yıldan yıla arttı” (Çalık, Türk-Alman İlişkileri (1923-1945), <http://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=354633>).

Almanya'nın Türkiye ile ilişkisi, Versailles Antlaşması'nda kısıtlı ve Alman İmparatorluğu'nun Türkiye'ye silâh sevk etmesini ve Türk ordusunun eğitimi için eleman göndermesini yasaklamıştı. Versailles Antlaşması hükümleriyle İtilâf Devletleri, her şeyden önce Türk istasyonu ve limanlarındaki Alman mülkiyetlerini kendi devletleri lehine kamulaştırmayı denemişlerdi. 12 Mart 1924 yılında yapılan dostluk ve konsolosluk antlaşması imzalanıncaya kadar geçen zaman dilimi, genel olarak her ülkede de iç politikayı sağlamlaştırma olarak kabul edilebilir ve galip devletler tarafından kesilen ilişkilerin yeniden kurulmasına uğraşıldığı dönemdir. (Çalık, 2002) İki ülke arasındaki dostluk sonuçta birlikte yenilgiye uğradıkları Birinci Dünya Savaşı'nda ittifaka gitmeleriyle doruk noktasına ulaştı. Ancak bu durum Atatürk'ü yıldırmadı. O sürekli olarak ileriye bakan biriydi. Cumhuriyet'in kurulmasından beş ay sonra, 1924 yılının Mart ayında Ankara'da Türk-Alman dostluk anlaşması imzalandı ve siyasi olduğu kadar diplomatik ilişkiler de yeniden düzenlendi. Rudolf Nadolny Alman Büyükelçisi olarak Türkiye'ye gönderildi (ATATÜRK VE ALMANLAR, <http://www.byegm.gov.tr/turkce/haber/atatrck-ve-almanlar/24599>).

1924-1932 yıllarında Türkiye'deki Alman Büyükelçisi Rudolf Nadolny, anılarında Almanya'nın kendi döneminde Türkiye siyasetini: "Dikkat ve çabalarımı, ekonomi ve yönetime çevirdim. Bu alanda kafamdaki hedeflere ulaşabildim. Ama siyasî alanda daha az şanslı idim. Elbette Türkiye'de siyasî ilgimiz pek yoktu. Ancak, ülkemizin durumunu iyileştirmek için Türkiye'yi birleşmeye çekmeye çalıştım." şeklinde anlatmaktadır(Çalık, Türk-Alman İlişkileri (1923-1945), <http://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=354633>).

Türkiye'de görev yapmasıyla ilişkiler açısından dönemin en önemli şahsiyetlerden birisi olan Büyükelçi Rudolf Nadolny, yeni münasebetler ve Türkiye hakkında şöyle demektedir: "Savaşın sonra beş yıl askıya alınan ilişkilerin, 1924 yılı baharında tekrar başlamasıyla, çok yeni bir devletin karşıda durduğu görülmezlikten gelinemez. Özellikle Türkiye'de ortaya çıkan değişme o kadar çok kapsamlı ki, o yer ve mekânda bulunmadan kesinlikle anlaşılabilir. Mustafa Kemal'in yiğitliği ve arkadaşlarının desteğiyle, Osmanlı Halifeliği İmparatorluğunun yıkıntılarında Türk Millî Devleti, külden çıkan Anka kuşu gibi yükseldi. Vatan için büyük icraatın ünü, bütün dünyaya yayıldı ve dünya tarihinin bir parlak noktasını oluşturdu". "Kurtuluş Savaşının Anadolu'daki millî karakteri; Halifeliği hükümetine karşı konulması, kapitülasyonların kaldırılması, Mustafa Kemal ve arkadaşlarının bilgi ve becerisinin Avrupa eğitim ve tekniğinin birleştirilmesiyle Türk halkını durgunluktan kurtarabileceği ve gelişmesini tamamlayabilmesi mümkündür: Bunlar, eski Türkiye'den yenisinin oluşması için temel etkenler idi" (Atatürk'ün Ölümü Üzerine Alman Basınında Yer Alan Haberler, <http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-54/ataturkun-olumu-uzerine-alman-basininda-yer-alan-haberler>).

"Bu, büyük bir enerjiyle çağdaş olma, daha doğrusu, Türkiye'nin Avrupalılaşmasıdır. O, Lozan Konferansı barış antlaşmasının yürürlüğe girmesiyle başladı. O halde aşağı yukarı aynı zaman zarfında, 1924 yazında ilk Alman Büyükelçisi olarak yeni hükümetteki görevime adım attığımda gerçekleşti. Bugün gelişmelere bakarsam, gerçekten yeni bir Türkiye'nin meydana geldiğini söylemek zorundayım. Halifeliği devleti sona erdi. Böylece bilinen Panislâmizm düşüncesi de kayboldu. İnkılâplar yapıldı. Bugün bizim eski Alman müesseseleri yeniden oluşturuluyor ve Türk hükümeti bu faaliyetleri dostça karşılıyor"(Atatürk'ün Ölümü Üzerine Alman Basınında Yer Alan Haberler, <http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-54/ataturkun-olumu-uzerine-alman-basininda-yer-alan-haberler>).

Türkiye Cumhuriyeti zaman zaman çeşitli alanlarda Alman uzmanların Türkiye'ye gönderilmesini istedi. Böylece Alman uzmanlar 1926'dan itibaren tarım, ormancılık, topografya, sağlık, inşaat, silahlanma ve ekonomik alanlarda Türk kamu kuruluşlarında ve özel sektörde çalışmaya başladılar. Yine 1926 yılından itibaren, Büyükelçi Rudolf Nadolny'nin de teşvikiyle, İstanbul'da yarı resmi bir Almanca "die Türkische Post" gazetesi yayımlanmaya başladı.

Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya arasında 12 Ocak 1927 tarihinde Ankara'da imzalanan Karşılıklı İkamet Antlaşması, 3 Mart 1924 tarihinde imzalanmış olan Dostluk Antlaşması ile başlatılan diplomatik ilişkilerin önemli bir aşamasını oluşturmaktadır. Bu antlaşma ile Türk ve Alman vatandaşlarının karşılıklı olarak iki ülke topraklarında hangi hukuki şartlar ve garantilerle ikamet edecekleri hüküm altına alınmıştır. Ayrıca 16 Mayıs 1929 tarihinde Ankara'da imza edilen Hakem ve Uzlaşma Antlaşması (Çalık, Türk-Alman İlişkileri (1923-1945), <http://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=354633>) ile Türkiye-Almanya diplomatik ve ekonomik ilişkileri sağlıklı bir yapıya kavuşturuldu.

Türkiye ve Almanya Cumhuriyeti Hükümetleri arasında 28 Mayıs 1929 tarihinde imza edilen Karşılıklı Konsolosluk Antlaşması, yeni diplomatik ilişkileri sağlam temeller üzerine oturtmuştur (Özgüldür, 1993; Çalık 2002. Buna ilaveten Türkiye ve Almanya Cumhuriyeti Hükümetleri arasında, Suçluların İadesi Antlaşması 3 Eylül 1930 tarihinde Berlin'de imzalandı.

Bu antlaşmalar Türkiye ile Almanya arasındaki siyasi ve ticari antlaşmalar iki ülke arasında ilişkilerin artmasına imkân sağladı. Türkiye'nin Almanya'daki ticari faaliyetleri sırasında çok önemli roller üstlenen Türk Ticaret Odası, 1928 yılında Berlin'de açılmıştır. Ticaret hacmi giderek büyüdü. Özellikle 1929 yılı Alman istatistikleri göz önüne alındığında Türkiye'den Almanya'ya 75.6 milyon marklık ihracat yapılmasına karşılık, aynı yıl içinde Almanya'nın Türkiye'ye 72.5 milyon marklık bir ihracat yaptığı görülmektedir. Giderek büyüyen bu ticaret hacmi 27 Mayıs 1930 tarihinde Ankara'da yeni bir Türk-Alman Ticaret Antlaşması'nın imzalanmasını sağlamıştır (Çalık, 2002).

2. Rudolf Nadolny'nin özgeçmişi ve çalışmaları

Rudolf Nadolny 12 Temmuz 1973'de Doğu Prusya'da Gross-Stürlack (İlçe Lötzen) köyünde doğmuş. 1896 yılında Königsberg'de öğrenimini tamamlayarak, stajyer yargıç olarak çalışmaya başlamış. Dokuz ay süren stajyerlik döneminden sonra, Rhein'da (ilçe Lötzen) Bölge (Asliye) daha sonra Königsberg'de Eyalet Mahkemesi'nde görevine devam etmiş. Burada Rusça ve Fransızca öğreniyor. 1901 Berlin'de mahkeme değerlendirme uzmanlık sınavını kazandı ve Königsberg'de Vesayet Yargıçı oldu. Berlin'de 1902'de kendi başvurusu üzerine Alman Dışişleri Bakanlığı'na çağırıldı ve burada Büyükelçilik kariyeri de başladı. 1912'de yurtdışında serbest bir iş yapmak için müracaatta bulundu. Her şeyden önce Persler, Kürtler, Ruslar ve Almanlar arasındaki bayrak anlaşmazlığı nedeni ile arabuluculuk yaptı, ki Ruslar Azerbaycan'ı işgal ettiler. Daha sonra Tebriz, Bosna-Hersek ve Arnavutluk'ta bulunmuş.

Önce 1903-1907 yılları arasında St. Petersburg'da bulunmuş; 1907-1908 yıllarını Berlin'de geçirdikten sonra, 1909'da ABD'ye gitmiş. 1911'de ise, yeniden Rusya'da (St. Petersburg ve Moskova'da) görev yapmış. Birinci Dünya Savaşı sırasında Genel Kurmay siyaseti için bir bölüm şefi idi ve sonra 1916 yılının Temmuz ayında İran'a Maslahatgüzar olarak atanmış ve Savaş sonunda iki yıl kalmış ki, 1920'de kendi mesleği olan Diplomatlığa çağrılana kadar Berlin'de yaşamış, 1920 Stockholm Elçisi, 1924'de İstanbul'a Alman Büyükelçisi atanmış (Nadolny, Rudolf, <http://kulturportal-west-ost.eu/biographien/nadolny-rudolf-2>). Türkiye'de 1933 yılı sonbaharına kadar Büyükelçilik yapmıştır. Böylece İlk kez Türkiye ile tanışan Nadolny, bu sırada Almanya'nın İstanbul Büyükelçisi Graf Wolf-Metternich'in yanında çalışmış. Nadolny, İstanbul'da sadece bir ay kalmış. Nadolny, Alman Şansölyesi'nin önerisi üzerine 1 Şubat 1932'de Cenevre'deki Silâhsızlanma Konferansında Alman Delegasyonu Başkanı olmuş ve bu nedenle artık sürekli olarak İsviçre'de bulunmak zorunda kaldığından, bu tarihten itibaren fiilen Türkiye'de bulunamamış, ancak 1933 yılının Ekim ayında Ankara'dan resmen ayrılıncaya dek, görevini kâğıt üzerinde sürdürmüştür.

Aynı yıl Moskova Büyükelçisi olan Nadolny, bu görevde sadece sekiz ay kalabilmiştir. Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne karşı izlemesi gereken dış politikada ve savaşa karşı duruşu nedeni ile Hitler'le anlaşmazlığa düştüğünden, 32 yıllık hizmet süresinden sonra kendi isteği ile emekliye ayrılmıştır. Nadolny, bundan sonra Almanya'da hükümetin dış politikasını eleştiren konferanslar vermiş, fakat bu faaliyeti Hitler tarafından yasaklanmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan

sonra, 1947 yılı sonbaharında Batı Almanya'ya geçen Nadolny, 18 Mayıs 1953'de Duesseldorf'ta öldüğünde, hâlâ anıları üzerinde çalışmaktaymış (Nadolny, 1955; Koçak 1947; Koçak,2013).

Türkiye ile Almanya arasında diplomatik ilişkilerin yeniden kurulmasından hemen sonra sıra, iki devletin karşılıklı olarak Elçi atamalarına gelmişti. Nitekim Türk Hükümeti 8 Mayıs 1924'de Rudolf Nadolny bu tarihten geçerli olmak üzere Türkiye'ye Elçi olarak atanmış ve Büyükelçi sıfatını da taşımaya başlamıştır (Koçak, 2012).

Almanya'nın ilk Ankara Büyükelçisi Rudolf Nadolny, 24 Mayıs 1924 son görev yeri olan Stockholm Büyükelçiliğinden ayrılmış ve muhtemelen Haziran'ın ilk yarısında Türkiye'ye geldiği anlaşılıyor. Nadolny'nin ilk işi, Mütareke'den beri İsveç'in koruması altında olan, Almanya'nın İstanbul Büyükelçiliği binası ile Tarabya'daki yazlık binanın yeniden hizmete girmesini sağlamak olmuştur(Koçak, 2012).

Nadolny, İstanbul'da Haydarpaşa Garı'nda, savaştan sonra Türkiye'de Alman çıkarlarını korumayı üzerine almış olan İsveç'in İstanbul Elçisi Wallenberg tarafından karşılandı; İsveç Elçiliği'nde Alman çıkarlarının korunmasını sağlamak üzere görevlendirilen Alman diplomat W. Holstein ile de yine İstanbul'a geldiği aynı gün İstanbul'daki Alman Büyükelçiliği'nde bir görüşme yaptı. Bu sırada Almanya'nın İstanbul Büyükelçiliği'nde Mondros Mütarekesi'nden beri asılı duran İsveç bayrağı indirilerek, yerine yeniden Alman bayrağı çekildi. Büyükelçilik binası kısa süre içinde esaslı bir tamirat görecektir ve hizmete girecektir. Nadolny, yine aynı gün, Alman Büyükelçiliği'nin Tarabya'daki yazlık binasını da ziyaret etti. Burası da kısa zamanda tamir edilecektir (Koçak, 2012).

“Nadolny bir süre sonra, 15 Haziran'da trenle İstanbul'dan Ankara'ya geldi ve garda Başvekil ve Hariciye Vekili İsmet (İnönü) Paşa'nın özel temsilcisi tarafından karşılandı. Aynı gün, yine 15 Haziran'da Hariciye Vekâleti'ne giden Rudolf Nadolny, burada Başvekil ve Hariciye Vekili İsmet (İnönü) Paşa ile görüştü. Ortak geçmişe ilişkin kısa bir sohbetten sonra, İsmet Paşa Nadolny'e, Ankara'da bir Büyükelçilik kurup kuramayacaklarını sormuş ve Nadolny'de bu soruyu olumlu biçimde yanıtlamıştır. Mustafa Kemal Paşa'nın, Ankara'da bir Alman Büyükelçiliği inşa edilip edilemeyeceği yolundaki sorusunun Rudolf Nadolny tarafından olumlu biçimde yanıtlanması, büyük memnuniyet uyandırmıştır.” (Koçak, 2012) Almanya Büyükelçiliği, Ankara'da büyükelçilik binası inşa eden ilk yabancı temsilcilikler arasında yer aldı.

13 Ekim 1923 tarihinde Ankara yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti oldu. Başkent Ankara'ya nakli nedeniyle, o zamana kadar İstanbul'da bulunan büyükelçiliklerin de Ankara'ya taşınması gerekiyordu. Ankara'nın başkent ilan edilmesi üzerine Almanya, buna karşı çıkan diğer Batılı devletlerin aksine, yeni başkenti hemen tanımış ve Büyükelçiliğin de İstanbul'dan Ankara'ya taşınabilmesi için hemen girişimlerde bulunmuştur. Rudolf Nadolny, 1928 yılının sonbaharında yeni Büyükelçilik binasına taşınabilmiştir. Böylece Almanya, Ankara'da Büyükelçilik binasının yapımına başlayan ilk devlet sıfatını kazanmıştır.

Alman Büyükelçisi Rudolf Nadolny, Başbakan İsmet İnönü ile, Ankara'nın başkentliği üzerine Haziran 1924'de bir röportaj yapar, İnönü, bu röportajda Ankara'nın başkent olarak kalması gerekliliğini aşağıdaki sözlerle vurgulamaktadır: “Biz Türkiye'nin gerekli olan yeniden yapılanmasını, güvenli ve sulh içerisinde yapmak istiyoruz. Bu yeniden yapılanma, sadece Anadolu'daki millî unsurlara dayandırılmalıdır. Bunun için İstanbul'a gitmiyoruz, bilâkis burada, Anadolu'nun merkezinde kalıyoruz, İsmet Paşa ayrıca, yüzyıllardan beri imparatorluğun menfaatlerinin Başkent İstanbul ve Boğazlar uğruna feda edildiğini; bundan dolayı imparatorluğun mahvolduğunu

ve her şeyini kaybettiğini söyler. .... Hükümet, Ankara'yı kesin başkent olarak belirliyor ve millî birliğin sağlanmasını arzu eden hiçbir kimsenin de bu karardan dönmeyeceğini inancındadır. Bunun için şu anda söz konusu olan; Ankara'nın amacına uygun yapılandırılmasıdır" (Çalık, Colmar Freiherr Von Der Goltz (Paşa).

Nadolny'nin 13 Aralık 1924 tarihli "Başkent Ankara" raporunda da şöyle demektedir; " Her ne kadar beklentilerimi, Doğu'nun hiç de aceleci olmama eğilimini abartılı bir şekilde göz önünde bulundurmamak suretiyle ayarladıysam da, buna rağmen, büyük bir geçmişin ve sözüm ona daha da büyük bir geleceğin merkezi olan yeni başkenti, ...Geriyeye kalan kısım ise tamamen durmuş. Bununla birlikte Meclis binası ve Maliye Vekâleti binaları bitirilebilmiş. Ayrıca, Meclis karşısına, bir Alman inşaat firması tarafından oldukça büyük bir otel binası (Ankara Palas) inşa edilmekte, çeşitli hükümet binalarında tamirat yapılmakta, ana yola kaldırım döşenmekte ve pek çok yerde yol ve köprü çalışmaları yapılmakta..

Bütün bunlara karşın, Ankara'nın şimdilik Türk başkenti olarak kalmasına, eskiden olduğu gibi, şimdi de kesin gözüyle bakmak isterim. Ulusal, ayrıca tarihsel deneyimlerle ilgili ve özellikle de Boğazlar sorununun alacağı şekilde bağlantılı siyasal nedenler, Türkleri o kadar derinden etkiliyor ki şimdilik hükümetin İstanbul'a bir geriye dönüş yapmasının düşünülmesi dahi söz konusu değil... Bunu Ankara'da herkes söylüyor. Gazi'nin vereceği bir işaret üzerine, hemen bugün, üstelik yürüyerek dahi olsa, Batı'ya doğru yola çıkmaya hazır olanlar dahi.. Ve Terakkiciler bugün iktidara gelecek olsa, hemen geriye dönüşü gerçekleştirip gerçekleştirmeyeceklerini kim bilebilir ki ? Belki en önemli makamlardan bazılarını, özellikle de Hariciye Vekâleti'ni tekrar İstanbul'a taşırlardı. Ancak millî savunma teşkilatının merkezi mutlaka yine Ankara'da kalırdı " (G. Koçak, 1987).

6 Ağustos 1925 tarihli raporunda ve Büyükelçi Rudolf Nadolny'nin Şapka inkılabına bakışını şöyle açıklamaktadır; "Türk devrim hareketi, bilindiği gibi, diğer hedeflerini yanı sıra, eski ve tamamıyla İslam dinine dayalı Türk kültür ve devlet anlayışını yıkmayı da kendisine görev edinmiştir. Devrim hareketi, bunu, göze batan İslam-Doğu adetlerini ortadan kaldırmak suretiyle görünüşte de vurgulamak ve Türkiye'nin bu açıdan da Avrupalı olduğunu anlatmak çabasındadır" (G. Koçak, 1987; Koçak, 2012).

"Doğrusunu söylemek gerekirse, genel olarak bakıldığında, sanki kadınların işgalden beri çarşaftan vazgeçmeleri çok hızla yaygınlaşmıştı ; buna karşılık şapkanın erkek modası olarak kabul edilmesi, İstanbul'da dahi daha çok zaman alıyor gibi bir görünüme sahip.. Masraftan kaçınma düşüncelerinin yanı sıra, muhakkak ki toplumda belli bir muhafazakâr tereddüt de hissediliyor. Aynı durum gayrimüslimlerde de gözlemleniyor. Besbelli ki, onlar eski serpuştan sıyrılıp kurtulma sürecine öncülük ettikleri kuşkusuna maruz kalmak istemiyorlar. Her halükarda Avrupalılaştırma çabası bu örnekte özel olarak göze çarpıyor" (G. Koçak, 1987; Koçak, 2012).

Bu dönemde Alman Büyükelçisi Nadolny Türk Harf İnkılâbı için 11 rapor yazmıştır. Dürer Haus 8 Mart 1926'da yazdığı yazıda, Almanya'nın özellikle de Prusya Kültür Bakanlığı'nın içeride ve dışarıda destek verdiği ve desteklediği alfabe reformunun, Türkiye, Transkafkasya, Özbekistan ve Sovyetler Birliği'ne bağlı diğer Orta Asya ülkelerinde gündeme geldiğini bildiriyor ve "Sütterlin" adlı yazı tarzının ("Sütterlin" bir yazı biçimidir. Adını Ludwig Sütterlin'e izafeten almıştır. 1865-1917 yılları yaşayan Ludwig Sütterlin ünlü bir Alman Grafik sanatçısı olup, 1911 yılında Prusya Kültür Bakanlığı tarafından, yazının kolay öğrenilebilmesinin sağlanması ve Alman alfa-

besine estetik kazandırılması amacıyla görevlendirildi. Sanatçı "Sütterlin Yazı Biçimi"ni geliştirdi.) buralarda uygulanmaya konulması için Alman Hükümeti'nin yardımını talep ediyordu. Bu gerçekleştirildiği takdirde bu ülkelerde Alman Kültürünün yaygınlaşacağı ve gelişeceği öngörülmekteydi

Söz konusu yazıda Alman elçiliği, TBMM'nin Arap harfleri yerine Latin harflerini kabul ettiğini bildirilmiş ve bastıkları ders kitaplarını dağıtmak için uygun bir temsilci seçmeleri yayınevinden istemiştir. Ayrıca aynı yazıda İstanbul'daki Alman Elçiliği'nin yayınevine uygun bir temsilci bulabilecek bir durumda olduğu da bildirilmiştir (Bozkurt, 1999).

19 Eylül 1926'da Büyükelçi Rudolf Nadolny imzalı bir rapor merkeze gönderilmiştir. Raporla Büyükelçi görüşünü aldığı ilim adamına rağmen kendi kanaatini aynen şu cümlelerle ifade etmiştir; "Ama ben Latin alfabesine muhalif gurubun ileri gelenlerinden Prof. Fuad Bey(Köprülü) ve çevresinin desteklediği görüşlerin Türk hükümeti üzerine bir etkisi olacağına inanmıyorum. Ankara, zamanı gelince masraf ve zorluklardan kaçınmayarak tıpkı diğer reformlarda olduğu gibi bütün problemleri aşacaktır" (Koçak, 2012).

Bu raporda Büyükelçi açıkça, kültürel nüfuz sağlamak amacıyla çalıştığını beyan ederken, Alman alfabesinin doğrudan etkisinin olamayacağını öngörmektedir. I. Dünya savaşından mağlup çıkan ve galip devletlerin baskı ve gözetiminde siyaset üretmeye çalışan Almanya'nın bu dönemde Türkiye'deki etkisinin sınırlı olacağı bilinmektedir (Çalık ve Baltaoğlu, 2001).

Rudolf Nadolny Türkiye Cumhuriyeti'nin gerekliliği gördüğü Uçak sanayinin kuruluşunda yardımcı olmuştur. Alman uçak yapımcısı Profesör Junkers Türkiye'de, yani Kayseri'de tayyare hangarları inşa etmek istiyordu. Temsilcisi Sachsenberg'i Türkiye Genel Kurmay yetkilileri ile görüşmek üzere Ankara'ya gönderdi. Nihayet ihale Alman firmasına yapıldı. Kayseri'de inşaata başlandı. Bu tarihlerde Kayseri'ye tren gitmiyor, her şey develerle taşıyıcıydı. Yollar bozuktu. Bu inşaatı görmek için R. Nadolny bir Pazar günü Kayseri'ye uçmuştu. Kayseri pazarından Hitit kitabesi satın almıştı. Türkler firmadan çok şey istemesine rağmen Almanlar istekleri yerine getirmemişlerdi. Fakat inşaatı bitirdiler (Özgiray, 1996).

Türkiye Reis-i Cumhuriyet Gazi Mustafa Kemal'in onayı ile yürürlüğe giren kararnameye istinaden Ankara, Alman Junkers şirketiyle Kayseri'de bir uçak ve uçak motoru fabrikasının kurulmasını öngören bir anlaşmayı 7 Eylül 1925'te imzaladı. Anlaşmaya göre, şirketin sermayesi Alman ve Türk tarafınca (Türk Hava Kurumu'nca) kuruluş giderleri ortak karşılanmak üzere tayyare, otomobil ve motor imal edecek bir fabrika kurulması konusunda anlaşma yapılmıştır. Fabrikanın hizmete girmesine dek Türkiye, uçak malzemesinin tümünü Almanya'dan satın alacaktı ve fabrikanın ihtiyaçları için gerekli olan tüm hammadde de sadece Junkers ile ortak işletilecekti (Özgiray, 1996).

Nadolny'nin Türkiye'deki çabaları sonucunda Alman firmaları Türkiye'den aldığı ihalelerden çok para kazanmışlardı. Nitekim, bu durum kendisine yazılan bir mektupta ifade edilmiştir (Özgiray, 1996). Türkiye'de kaldığı süre içerisinde Rudolf Nadolny İktisadi ve idari konulara ağırlık veriyor ve başarılı da olunuyordu. Politik alanda ise Alman katıldığından dolayı başarısızdı. Bütün amacı, ülkesinin refahını arttırmak için bulunduğu ülkede faaliyet göstermeye yönelikti (Özgiray, 1996).

3. Sonuç

I. Dünya Savaşından sonra Almanlar, kendi menfaatları için tüm Avrupa devletleri ve Türkiye ile ilişkileri düzeltmek, Versay Antlaşmasının sonucunun kıskançlığı, dolayısıyla yalnızlık politikasından kurtulmak için kararlıydı. Hatta bunu da birçok ülkelerle ilişkiler kurarak başarabileceklerine inanmışlardı. Türkiye ile ilişkilerini diplomatik ve ekonomik alanda düzelterek bazı yardımlarda bulunmuştur. Bunu Alman yöneticileri Weimar Cumhuriyeti döneminde hem kendilerine hem de diğer ülkelere büyük maddî ve manevî tekrar zarar vermemeyi düşünmüşlerdi.

Kaynakça

- Almanya Büyükelçisi'nin Önsözü (2015). <http://www.tuerkei.diplo.de/Vertretung/tuerkei/tr/04-botschaft/02-botschafter-und-die-einzelnen-referate/01-botschafter/1-grusswort-des-botschafters.html>
- Bıyıkoğlu, H.N. (2008). İlk Uçak Fabrikalarımız:(ekim2008) TOMTAŞ Tesisleri, <http://www.2023.gen.tr/ekim2008/12.htm>
- Bozkurt, G. (2015). Ankara'nın Başkent Olmasında Dair Bir Alman Belgesi, <http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-33/ankaranin-baskent-olmasinda-dair-bir-alman-belgesi>
- Bozkurt, G. (1999). "Türk Harf Devrimi'nin Alman Arşiv Belgeleri'nde Değerlendirilmesi" XII. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler: C IV. s 1360 TTK Ankara 1999.
- Çalık, R. (2015). Colmar Freiherr Von Der Goltz (Paşa) Ve Bazı Görüşleri, <http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-36/asdasd>
- Çalık, R., & Baltaoğlu, A.G. (2001). Alman Kaynaklarında Türk Harf İnkılabı ve Yankıları, (Elçilik Raporları-Basın ve Diğer Kaynaklar) Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi 27-28 Mayıs-Kasım 2001, s. 263-283,
- Koçak, C. (2013). Türk-Alman İlişkileri 1923-1939, *İkinci Dünya Savaşı Arasındaki Dönemde Siyasal, Kültürel, Askeri ve Ekonomik İlişkiler*, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- Koçak, C. (2012). Geçmiş Ayrınımda Saklıdır, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Koçak, C. (2015). Star, Kayseri Uçak Fabrikası, <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?p=2739953>
- Koçak, C. (1987). "Almanya'nın İlk Ankara Büyükelçisi Rudolf Nadolny'nin Türkiye Anıları", *Tarih ve Toplum*, Sayı: 40.
- Eley, G. (2015), Bugünkü Türkiye Weimar Cumhuriyeti'nin son dönemini anımsatıyor, <http://www.hurriyet.com.tr/geoff-eley-bugunku-turkiye-weimar-cumhuriyeti-nin-son-donemini-animsatiyor-28719929>
- Bozkurt, G. (2015). Ankara'nın Başkent Olmasında Dair Bir Alman Belgesi, <http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-33/ankaranin-baskent-olmasinda-dair-bir-alman-belgesi>
- Bozkurt, G. (1999). "Türk Harf Devrimi'nin Alman Arşiv Belgeleri'nde Değerlendirilmesi" XII. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler: C IV. s 1360 TTK Ankara 1999.
- Hahn, P., & Nadolny, R. (2014). *der unbequeme Diplomat*. Oase Verlag, Badenweiler 2014. 312 S., <http://www.faz.net/aktuell/politik/politische-buecher/peter-hahn-rudolf-nadolny-der-unbequeme-diplomat-mit-willensstaerke-gegen-hitler-12793059.html>
- Hartmann, Hans W. (1941). *Die Auswaertige Politik der Türkei 1923-1940*, Verlag A. G. Gebr. Leemann&Co, Zürich.

Bütüner, Z. (2016). Rudolf Nadolny'nin Türkiye Büyükelçiliği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (1), 262-273.

- Nadolny, R. (1987). "Almanya'nın İlk Ankara Büyükelçisi Rudolf Nadolny'nin Gözüyle Başkent Ankara", *Tarih ve Toplum*, Sayı: 42, Haziran, Çeviren: Gülayşe Koçak, p.61-63.
- Nadolny R. (1987). "Almanya'nın Ankara Büyükelçisi Rudolf Nadolny'nin Gözü ile Türkiye'nin Avrupa'ya girmesi: Şapka İnkılabı", çeviren Gülayşe Koçak, *Tarih ve Toplum*, 7 s. 198-199.
- Nadolny, R. (2015). Biographien. <http://kulturportal-west-ost.eu/biographien/nadolny-rudolf-2>
- Özgiray, A. (1996). Rudolf Nadolny ve Kayseri Uçak Hangarları, *I. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri* Kayseri.
- Özgiray, A. (1999). "Rudolf Nadolny'nin Hayatı", 19 Mayıs ve Milli Mücadele'de Samsun Sempozyumu, Bildiriler. S.325-339, Yay. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi, Samsun 2000. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ankuayd/article/view/5000003280/5000003799>,
- Özgiray, A. (1998). Türkiye- Almanya İlişkileri 1923-1938, http://egeweb2.ege.edu.tr/tid/dosyalar/XIII_1998/TIDXIII-1998-02.pdf
- Özgüldür, Y. (1993). *Türk-Alman İlişkileri 1923-1945*, Ankara.
<https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=354633>
- Nadolny, R. (1970). *Zehn Jahre Türkischen Aussenpolitik*.
- Mangold-Will, S. (2015). Begrenzte Freundschaft Deutschland und die Türkei 1918–1933, <http://download.e-bookshelf.de/download/0003/8924/25/L-G-0003892425-0002290261.pdf>
- Türk - Alman İlişkilerinin Yeniden Canlandırılması (2015). <http://tarihtenanek dotlar.blogspot.com.tr/2015/06/625-turk-alman-iliskilerinin-yeniden.html>
- Wollstein, G., & Nadolny, R. (1980). Aussenminister Ohne Verwendungvierteljahrshefte Für Zeitgeschichte, 28. Jahrgang 1980 Heft 1, http://www.ifz-muenchen.de/heftarchiv/1980_1.pdf
- Yüksel, O. (2010), Weimar Cumhuriyeti ve Gustav Stresemann Yönetiminde Almanya'nın Dış Politikası, <http://politikakademi.org/2010/11/weimar-cumhuriyeti-ve-gustav-stresemann-yonetiminde-almanyain-dis-politikasi>
- (2015). Atatürk Ve Almanlar, [http://www.byegm.gov.tr/turkce/haber /atatrck-ve-almanlar/24599](http://www.byegm.gov.tr/turkce/haber/atatrck-ve-almanlar/24599).

Extended abstract in English

Yet the task before the Second World War from the Rudolf Nadolny ambassador to Turkey, has fulfilled this role for nearly five years. Assigned to each claim to have a history of how successful the fact that although there are other important reasons. The beginning of the best of these is perhaps the most important is to have someone with experience. One of the other reasons the region is also an important level of positive relations with Turkey and Germany, perhaps the only man to hold. However, during the First World War in the Middle East and Turkey, Rudolf Nadolny is one of the most important factors to be served. The purpose of this study, rather than a biographical work reveals, Rudolf Nadolny's officials during his years in Turkey are the activities that have been carried out. Therefore, first Rudolf Nadolny's life has been examined and then passed to the embassy year. Embassy of the year in the Turkish - English - French alliance done to prevent the work undertaken, Turkish German Non-Aggression Pact signing, R. Nadolny against the attempted assassination attempt in Turkey with Germany political and diplomatic relations cut and Rudolf Nadolny Turkey 'the club has been investigated.

Since the establishment, the basic principles of the Republic of Turkey was that to apply the protection of the territorial integrity and national independence. Besides Turkey, in foreign policy made a great efforts for the establishment of good neighborly relations and friendship. Considering the experience of World War I. Turkey, before the war, he tried to re-establish good neighborly and friendly relations and preferred to stay out of II. World war. This decision caused Turkey to face a huge problem with great powers. During the II. World War, despite the efforts of the big states, Turkey was able to stay neutral and so not any power turned against him.

The Republic of Turkey continued on his impartiality and tried to relate to Germany. The fact that R. Nadolny, an experienced diplomat, was appointed as an envoy showed that Germany had a special attention on Turkey.

R. Nadolny had worked in Stockholm, then Germany Sweden Embassy and then Stockholm Embassy in Weimar Germany and was good at diplomacy. For this reasons, it was important that he was appointed as an envoy of Turkey who has a strategic significance.

During the years R. Nadolny's work as an envoy, it was important for Germany that him to work for comments and requests of Germany. Because Germany put Turkey on an important position. He wanted the Republic of Weimar to keep in with the Republic of Turkey. For this diplomatic and political relations had to be made. R. Nadolny worked to make real mentioned.

After establishment of the Republic of Weimar, the commercial policy of Germany had great changes of its economic developments. The commercial policy was arranged in keeping with the political, military and economic aims of Weimar Germany. In the new regulation, the first aim of Germany was to develop the commerces with south-east Europe, The Balkans and near east countries. The capital city Berlin regarded the political solutions of economic relations while he improved his commerces with the foreign countries. Planning on convert economic effects into political effects, Germany arranged his military targets according to this plan. In short, it was expected commercial policy of Germany that to serve for the political, military and economic aims of Germany. The commercial had an important rol for Germany commercial policy.

From February 1932 to October 1933, R. Nadolny was the head of the German delegation at the World Disarmament Conference in Geneva. In November 1928, after the death of Ulrich von Brockdorff-Rantzau, the German ambassador in Moscow, Nadolny applied for this post but his

efforts were vetoed by Gustav Stresemann. However, Nadolny became the German ambassador to the Soviet Union in autumn 1933. His attempts to enhance German–Soviet relations on the basis of the Treaty of Rapallo (1922) were largely unsuccessful as this contradicted Hitler's policy. Nadolny believed in 1933 that it was feasible for Nazi Germany to annex Polish territories in Pomerania in exchange for promising the Poles Lithuanian Memel.

In 1945 Nadolny, without a compromising Nazi party affiliation, became President of the German Red Cross and was active in the "Society for German reunification" and the "German Unity Association". With the growing tensions between the Western Allies and the Soviets, Nadolny was sometimes seen as a Soviet agent and generally mistrusted.

During the Blockade of Berlin in 1948–49, Nadolny moved to West Germany. He died in 1953 in Düsseldorf.